

ЕТНОПОЛІТОЛОГІЯ ТА ЕТНОДЕРЖАВОЗНАВСТВО: тематика
індивідуальних завдань та рекомендація з їх підготовки.

Розробник доц. Вадим СЕМКО

Схвалено кафедрою політичних наук і права.

Протокол №2 від 15 вересня 2023 р.

Завідувач кафедри Євген ПЕРЕГУДА

Вчений секретар Владислав ЄГОРОВ

Тематика індивідуальних завдань

1. Етнічна федерація як форма державного устрою.
2. Роль етнічного фактору у розпаді СРСР.
3. Розпад Югославії: причини та наслідки.
4. Імігрантські спільноти у Європі та їх вплив на політичні процеси.
5. Мультикультуралізм у сучасній політиці.
6. Етнорасові конфлікти у США.
7. Роль міжнародного співтовариства у вирішенні проблем етнічних, расових та релігійних меншин.
8. Західні загальнофілософські теорії як базова основа теоретичних підходів до вивчення міжетнічних відносин.
9. Стратифікаційні теорії у західних концепціях міжетнічних відносин.
10. Концепції асиміляції в західних соціально-політичних науках.
11. Етнос як суб'єкт етнополітичних процесів.
12. Місце етносу в системі соціальних спільнот.
13. Роль етнополітичного фактору у розвитку соціальних процесів.
14. Фактори виникнення і розвитку етнополітичних рухів.
15. Методи соціологічних досліджень у аналізі етнополітичних процесів.
16. Релігійні фактори виникнення етнополітичних конфліктів.
17. Діаспора як соціальна спільнота та етнополітичний феномен.
18. Основні теоретичні підходи до визначення поняття «нація».
19. Предмет і проблемне поле досліджень націоналізму.
20. Теоретичні підходи до визначення націоналізму.

Індивідуальне завдання підлягає захисту аспірантом на заняттях, які призначаються додатково.

Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Зокрема, аспіранти можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг від 18 до 24 сторінок А4 тексту (кегель Times New

Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна також помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Література, що рекомендується для виконання індивідуального завдання, наведена у цьому виданні, а в електронному вигляді вона розміщена на Освітньому сайті КНУБА, на сторінці кафедри політичних наук і права.

Також як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь аспіранта у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез виступу (доповіді) на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за місяць до початку залікової сесії. Заняття із захисту індивідуальних завдань призначаються не пізніше, ніж за 2 тижні до початку сесії. Викладач має право вимагати від студента доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає встановленим вимогам.

Шкала оцінювання індивідуальної роботи

Оцінка за національною шкалою	Кількість балів	Критерії
відмінно	30	відмінне виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	25	відмінне виконання з незначною кількістю помилок виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (більшість з яких не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
добре	22	виконання вище середнього рівня з кількома помилками (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, посилання та цитування сучасних наукових джерел (серед яких є такі, що не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	20	виконання з певною кількістю помилок

		(розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, наявність посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)
задовільно	18	виконання роботи задовольняє мінімальним критеріям помилок (розкриття теми в основному в межах об'єкту роботи, наявність концептуального апарату роботи, присутність не менше 5 посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)

I. Методичне забезпечення

Всеукраїнський перепис населення 2001 року. URL: <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/nationality/> (дата звернення: 01.05.2019).

Євтух В.Б., Трощинський В.П., Галушко К.Ю. та ін. Етносоціологія: терміни та поняття: навч. пос. К.: Вид. УАННП «Фенікс», 2019. 280 с.

Коршук Р. М. Етнополітологія: Історія і теорія: навч. посібник. Київ: Алерта, 2020. 316 с.

Ткаченко Є.В. Правовий захист прав етнічних та мовних меншин : навчальний посібник. К.: ФОП Голембовська О.О., 2018. 315 с.

Лозко Г. Етнодержавознавство. Філософсько-теоретичний вимір: курс лекцій. Тернопіль: Мандрівець, 2012. 383 с.

Націоналізм: Антологія. 3-тє вид. К.: ВД «Простір», «Смолоскип», 2010. 684 с.

II. Нормативно-правові акти

Гаазькі рекомендації щодо прав національних меншин на освіту (1996 р.). URL: www.osce.org/uk/hcnm/32194?download (дата звернення: 01.05.2019).

Декларація прав національностей України від 01 листопада 1991 р. №1771-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1771-12> (дата звернення: 01.05.2019).

Декларація про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин. Прийнято резолюцією 47/135 Генеральної Асамблеї ООН від 18 грудня 1992 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_318 (дата звернення: 01.05.2019).

Європейська Хартія регіональних мов або мов меншин. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_014 (дата звернення: 01.05.2019).

Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25 квітня 2019 р. №2704-VIII. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19> (дата звернення: 01.08.2019).

Закон України «Про національні меншини України» від 25 червня 1992 р. №2494-ХІІ. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2494-12> (дата звернення: 01.05.2019).

Закон України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин» від 15 травня 2003 р. № 802-ІV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/802-15> (дата звернення: 01.05.2019).

Конституція України у редакції Закону України від 02.06.2016 р. №1401=VІІІ. URL :<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення : 01.09.2018).

Лундські рекомендації. URL: <http://www.osce.org/uk/hcnm/32255> (дата звернення: 01.05.2019).

Рамкова конвенція про захист національних меншин. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_055 (дата звернення: 01.08.2019).

ІІІ. Література для підготовки до практичних занять та для виконання індивідуальних завдань

1. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування про походження й поширення націоналізму. Київ: Критика, 2001. 317 с.

2. Антонюк О.В. Основи етнополітики: Навч. посіб. К.: МАУП, 2005. 432 с.

3. Бауер О. Національне питання і соціал-демократія. К.: Основні цінності, 2004. 120 с.

4. Бачинський Ю. Україна irredenta. URL: http://shron1.chtyvo.org.ua/Bachynskiy_Yulian/Ukraine_irredenta.pdf (дата звернення: 05.01.2019).

5. Бочковський О.-І. Вступ до націології. 1937. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Bochkovskyi_Olherd-Ipolyt/Vstup_do_natsiolohii/ (дата звернення: 05.01.2019).

6. Винайдення традицій. За ред. Е. Гобсбаума Т. Рейнджера; Пер. З англ. К.: Ніка-Центр, 2005. 448 с.

7. Войналович В., Кочан Н. Релігійний чинник етнополітичних процесів на Донбасі: історія і сучасність. К.: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. 303 с.

8. Гелнер Е. Нації та націоналізм; Націоналізм. К.: Таксон, 2003. 300 с.

9. Гібернау М. Ідентичність націй. К.: Темпора, 2012. 304 с.

10. Горовіц Д.Л. Міжетнічні конфлікти: З новою передм. Пер. О.А. Ківшик. Х.: Каравела, 2004. 684 с.

11. Дівак В. В. Сепаратизм як феномен сучасної політики: політологічні та правові аспекти. К.: Логос, 2010. 224 с.

12. Донбас в етнополітичному вимірі. К.: ІПіЕНД імені І.Ф. Кураса НАН України, 2014. 584 с.
13. Донцов Д. Націоналізм. Дух нашої давнини. *Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник* / Упорядники М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко. К.: Либідь, 1993. С. 435-453. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Tarasenko_M/Istoriia_filosofii_Ukrainy_Khrestomatia/ (дата звернення: 05.01.2018).
14. Етнополітична культура в Україні: реалії та виклики часу. К. : ІПіЕНД, 2010. 431 с.
15. Етнополітичний контекст соціокультурних трансформацій у сучасній Україні. Ред. кол. О. Рафальський (голова), В. Войналович, Л. Нагорна. К.: ІПіЕНД імені І.Ф. Кураса НАН України, 2017. 512 с.
16. Казьмирчук М. Етнополітика : підручник. К.: ПП «КП УкрСіч», 2013. 360 с.
17. Картунов О. Західні теорії нації. Плюралізм думок, дефініцій, понять. *Віче*. 1996. №6. С. 80-93.
18. Касьянов М. Теорія нації та націоналізму. К.: Либідь, 1999. 352 с.
19. Кимлічка В. Лібералізм і права меншин. Харків: ЦОІ, 2001. 176 с.
20. Кіссе А.І. Етнічний конфлікт: теорія і практика управління. Політологічний аналіз: монографія. К.: Логос, 2006. 380 с.
21. Котигоренко В.О. Етнічні протиріччя і конфлікти в сучасній Україні: Політологічний концепт. К.: Світогляд, 2004. 722 с.
22. Кресіна І.О. Українська національна свідомість і сучасні політичні процеси: Етнополітологічний аналіз. К.: Вища школа, 1998. 391 с.
23. Кривицька О. Демаркаційні лінії в етнополітичному просторі України: монографія. К.: ІПіЕНД імені І.Ф. Кураса НАН України, 2015. 328 с.
24. Курас І.Ф. Етнополітика: історія і сучасність. К.: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень НАН України, 1999.
25. Липинський. В.К. Націоналізм, патріотизм, шовінізм. *Сучасність*. 1992. №6. С. 76-78.
26. Лойко Л.І. Громадські організації етнічних меншин України: природа, легітимність, діяльність: Монографія. К.: ПЦ «Фоліант», 2005. 634 с.
27. Майборода О.М. Етнічність у міжнародній системі. Вид. 2-е, випр. і допов. К.: ІПіЕНД імені І.Ф. Кураса НАН України, 2017. 448с. URL: http://ipien.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/etnichnist_213.pdf (дата звернення: 01.05.2019)..
28. Міжнаціональні відносини і національні меншини України: Стан, перспективи. Р.Ш. Чілачава (упоряд.), Т.І. Пилипенко (упоряд.). К.: Голов. спец. ред. літ. мовами нац. меншин України, 2004. 384 с.

29. Мовна політика та мовна ситуація в Україні: Аналіз і рекомендації. К.: Вид. дім «Києво-Могілянська академія», 2008. 363 с.
30. Національна єдність у конкурентному суспільстві: аналітична доповідь. За ред. О.М. Майбороди. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2018. 288 с. URL: http://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2019/06/natsionalna_ednist.pdf (дата звернення: 01.05.2019).
31. Обушний М. Етнос і нація: проблеми ідентичності. К.: Український центр духовної культури, 1998. 203 с.
32. Панчук М., Євтух В., Войналович В. та ін. Етнополітичні процеси в Україні: регіональні особливості. К.: ІПіЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2011. 396 с.
33. Перегуда Є., Малкевич А., Семко В., Ксенич А. Мовна політика в Україні: між символічним насиллям та вільним мовним вибором. К.: «Бескиди» 2017. 207 с.
34. Політичні технології регулювання міжетнічної та міжконфесійної взаємодії у новітніх українських реаліях: аналітична доповідь. За ред. д. політ. н. С.Ю. Римаренка. К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2014. 188 с.
35. Попов Б.В., Ігнатов В.О., Степико М.Т. Феномен нації: основи життєдіяльності. К.: Знання, 1998. 262 с.
36. Рафальський О.О. Консолідація українського суспільства: етнополітичний вимір. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2018. 400 с. URL: <http://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2019/06/konsolidatsia.pdf> (дата звернення: 01.05.2019).
37. Римаренко Ю., Шкляр Л., Римаренко С. Етнодержавознавство. Теоретико-методологічні засади. К., 2001. 264 с.
38. Розумний М. М. Виклики національного самовизначення: монографія. К.: НІСД, 2016. 196 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/89212/mod_resource/content/1/Розумний_виклики_національного_самовизначення.pdf (дата звернення: 01.05.2019)..
39. Сміт Д. Ентоні. Національна ідентичність: Пер. з англ. К.: Основи, 1994. 150 с.
40. Степико М.Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування. К.: НІСД, 2011. 336 с. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-554-156-1/978-966-554-156-1.pdf> (дата звернення: 01.05.2019).
41. Тейлор Ч. Мультикультуралізм і «Політика визнання»: К.: Альтерпрес, 2004. 172 с.
42. Українська політична нація: генеза, стан, перспективи. За ред. В.С.Крисаченка. К.: НІСД, 2003. 632 с.
43. Харахаш Б.Є. Еволюція ідеї нації у творчості Д.Донцова. Політологічний вісник. Вип. №5. Київ, 1995. С 172-186.

44. Хомрач В.П. Політико-мовна ідентичність громадян України: стан та тенденції розвитку: дис. ... канд. політ. наук: 23.00.03 – політична культура та ідеологія. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. К., 2015. 210 с.
45. Шпорлюк Р. Комунізм і націоналізм. Карл Маркс проти Фрідріха Ліста. К.: Основи, 1998. 479 с.
46. Ksenicz A., Perehuda J., Savojska S., Semko W., Malkiewicz A. Język a polityka. Przypadek Ukrainy. Zielona Gora 2017. 150 s.
47. Kuzio T. Ukraine. State and Nation Building. London : Routledge, 1998. 298 p.
48. Нагорна Л.П. Національна ідентичність в Україні. НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень. К.: ШЕНД, 2019. 271 с.
49. Національні меншини України в політичних процесах ХХ – ХХІ століть: стан і проблеми дослідження / авт. кол.: Котигоренко В.О. (керівник), Калакура О.Я., Ковач Л.Л., Коцур В.В., Кочан Н.І., Ляшенко О.О., Ніколаєць Ю.О., Новородовський В.В., Панчук М.І. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 624 с.
50. Правові засади державної етнонаціональної політики в Україні: Монографія / Кресіна І.О., Лойко Л.І., Стойко О.М., Явір В.А., Вітман К.М., Кіссе А.І., Асланов С.А., Грицяк Д.І., Голденштейн К.О. / За заг. ред. І.О. Кресіної. К. : Логос, 2011.
51. Тиводар М. Етнологія. Львів: Світ, 2004. 624 с.
52. Рафальський О. О. Міждисциплінарні перехрестя етнополітології. *Вісник Національної академії наук України*. 2021. Вип. 2. С. 3–11.
53. Вітман К. М. Ідея автохтонної національної меншини як елемент етнополітики: міжнародне і національне право. *Держава і право : збірник наукових праць*. Юридичні і політичні науки. 2022. Випуск 91. С. 223–235.
54. Воляннюк О. Етнополітика: практичні знання для реального світу. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2022. Випуск 3. С. 99 – 110.
55. Нація, яка не капітулює. Збірка статей / Під загальною редакцією: Ярослав Іляш, Віктор Рог. К.: Українська Видавнича Спілка, 2011. 144 с.
56. Руденко Ю. Ю. Проблеми концептуалізації поняття «нація» в українській науці та практиці. *Політикус*. 2020. Вип 3. С.7 – 12.
57. Ткачук Д. Г. Вплив етнічних спільнот на розробку нормативно-правових актів з концептуальних питань державної етнополітики. *Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2022. Вип. 1. С. 80–86.

58. Томашевська Є.І. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин: досвід ратифікації в Україні. *Політикус*. 2021. Вип 2. С.155 – 160.
59. Явір В.А. Формування етнонаціональної стійкості в умовах російсько-української війни. *Політикус*. 2022. Вип 1. С.201 – 205.
60. Коч С.В. Транскордоння: простір соціального порядку і політичної дії: монографія. Одеса: Фенікс, 2019. 357 с.
61. Кіссінджер Генрі. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті. Київ: Нащ формат, 2019. 320 с.
62. Горло Н. В. Концептуальні засади і практика іредентизму: внутрішньополітичний і міжнародно-політичний контексти: монографія. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2019. 448 с.
63. Гончарук-Чолач Т. В. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації : монографія / Т. В. Гончарук-Чолач та ін.; за ред. проф. О. М. Рудакевича. Тернопіль : ЗУНУ, 2021. 338 с.
64. Асланов С.А. Етнополітична стабільність держави: політико-правовий аналіз. Ужгород: Ліра, 2016. 462 с.
65. Антонюк О.В. Формування етнополітики Української держави: історичні та теоретико-методологічні засади. Київ: Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв. 2019. 282 с.
66. Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних змін: реальний стан, виклики, перспективи : монографія / автор. кол.: Войналович В. А. (керівник, наук. ред.), Єленський В. Є., Кулик В. М., Малиновська О. А., Набок С. В., Поліщук Ю. М., Рябчук М. Ю. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2023. 424 с.
67. Семко В.Л., Баєва Ю.Є. Румунський націоналізм в історичному контексті: коріння, історія, перспективи. *Politicus*. 2022. № 3. С. 101-109. (У співавторстві). DOI <https://doi.org/10.24195/2414->
68. Цивілізаційна ідентичність українства: історія і сучасність / авт. кол.: О. Рафальський (керівник), Я. Калакура (науковий редактор), О. Калакура, М. Юрій. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 512 с.
69. Ляшенко О. О. Державний устрій України: простір інтеракції національно-громадянського та етнічного : монографія. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2023. 216 с.
70. Політична безпека України: проблеми політичного і державного правління. Прогнозна оцінка, механізми забезпечення : монографія / за ред. чл.-кор. НАН України О. О. Рафальського, чл.-кор. НАН України О. М. Майбороди. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 304 с.
71. Діалектика національно-громадянського і етнічного в українському соціумі : монографія / авт. кол.: Котигоренко В. О. (керівник,

наук. ред.), Дегтеренко А. М., Калакура О. Я., Кочан Н. І., Ляшенко О. О., Мазука Л. І., Ніколаєць Ю. О., Новородовський В. В. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2023. 640 с.

72. Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних змін: реальний стан, виклики, перспективи : монографія / автор. кол.: Войналович В. А. (керівник, наук. ред.), Єленський В. Є., Кулик В. М., Малиновська О. А., Набок С. В., Поліщук Ю. М., Рябчук М. Ю. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2023. 424 с.

73. Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми : монографія. Вид. 2-ге, доп. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 704 с.

74. Ієрархія цінностей населення Сходу та Півдня України: етнополітичний аспект в умовах російської агресії : монографія / авт. кол.: В. А. Войналович (керівник, наук. ред.), В. Є. Єленський, О. Я. Калакура, В. О. Котигоренко, В. М. Кулик, Ю. О. Ніколаєць, Ю. М. Поліщук, М. Ю. Рябчук. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. 344 с.

75. Національні меншини України в політичних процесах ХХ – ХХІ століть: стан і проблеми дослідження / авт. кол.: Котигоренко В.О. (керівник), Калакура О.Я., Ковач Л.Л., Коцур В.В., Кочан Н.І., Ляшенко О.О., Ніколаєць Ю.О., Новородовський В.В., Панчук М.І. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 624 с.

76. Етнополітичні чинники консолідації сучасного українського суспільства / ред. кол. О. Рафальський (голова), В. Войналович, М. Рябчук. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України. 2020. 336 с.

77. Коцур В. В. Національні меншини України в контексті суспільно-політичних трансформацій 90-х рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст.: монографія. Переяслав Хмельницький : Домбровська Я. М., 2019. 594 с.

78. Рафальський О. О. Консолідація українського суспільства: етнополітичний вимір. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2018. – 400 с.

79. Етнополітичний контекст соціокультурних трансформацій у сучасній Україні / ред. кол. О. Рафальський (голова), В. Войналович, Л. Нагорна. – К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2017. – 512 с.

80. Рафальський І.О. Національно-державне самовизначення України: внутрішні чинники та зовнішні впливи. – Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2016. – 480 с.

Інформаційні ресурси

Освітній сайт Київського національного університету будівництва і архітектури. URL: <http://org2.knuba.edu.ua>.

Інститут політичних і етнонаціональних досліджень НАН України. URL: ipend.gov.ua.

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.

Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. URL: <http://idpnan.org.ua/>.

Інститут соціології НАН України. URL: <http://i-soc.com.ua/>.

Інститут історії України. URL: <http://history.org.ua/uk>.

Інститут демографії і соціальних досліджень ім. М.В.Птухи. URL: <http://history.org.ua/uk>.

Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. URL: <http://www.inst-ukr.lviv.ua/uk/>.